

A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020

TENGERMEGFIGYELÉS
ÉS TENGERIADAT-KEZELÉS
AZ INTELLIGENS ÉS FENNTARTHATÓ
NÖVEKEDÉS SZOLGÁLATÁBAN



A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos kérdéseire segít Önnek választ találni.

Ingyenesen hívható telefonszám (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*): Egyes mobiltelefon-szolgáltatók nem engednek hozzáférést a 00 800-as telefonszámokhoz, vagy kiszámlázzák ezeket a hívásokat.

Bővebb tájékoztatást az Európai Unióról az interneten talál (<http://europa.eu>).

Katalógusadatok a kiadvány végén találhatóak.

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2010

ISBN 978-92-79-16455-2

doi:10.2771/60474

© Európai Unió, 2010

A sokszorosítás a forrás megnevezésével engedélyezett.

Címlapfotó: A tengerfenékről fényérzékelő- és mérő berendezéssel (LIDAR) készített légi térkép (Clew-öböl, Írország), © Marine Institute

Printed in Belgium

KLÓRMENTES FEHÉR PAPIRRA NYOMTATVA

Európai Bizottság

A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020

Tengermegfigyelés és tengeriadat-kezelés az intelligens
és fenntartható növekedés szolgálatában

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

Európai tengeri megfigyelési és adathálózat

Hatásvizsgálat

Vezetői összefoglaló

Bizottsági szolgálati munkadokumentum

Tengerügyi és Halászati Főigazgatóság



Előszó



Az Európa 2020 stratégia elismeri, hogy a tudás az innováció hajtómotorja. Az innováció ugyanakkor fenntartható és intelligens növekedést nyújt. A tengeri gazdaság számára e tudás nagy része a tenger ritmusának és ciklusainak megfigyeléseiből fakad. Az ezen megfigyelések során gyűjtött adatokból azonban csak akkor válik tudás és innováció, ha Európa mérnökeinek és tudósainak módjukban áll az adatokat hatékonyan és gyorsan megtalálni, azokhoz hozzáférni, továbbá azokat összeállítani és alkalmazni. Jelenleg azonban nem így áll a helyzet.

„A tengerrel kapcsolatos tudás 2020” elnevezésű bizottsági kezdeményezés célja, hogy feltárja és összeállítsa a különböző forrásokból eredő, tengerekkel kapcsolatos adatokat, valamint megkönnyítse olyan célokra történő felhasználásukat, amelyekre azokat eredetileg szánták. E kezdeményezés révén három jelentős előny érvényesülése várható.

Először is a tengeri adatokat használó valamennyi magánszervezet, közintézmény és kutató munkája eredményesebbé válik. Kevesebb időre és erőfeszítésre lesz szükség a különböző forrásokból származó, egymással össze nem egyeztethető adatok összeállításához és feldolgozásához.

Másodszor a szóban forgó kezdeményezés új lehetőségeket teremt és ösztönzi az innovációt a tengeri gazdaságban. Megvagyok győződve róla, hogy a helytálló tengeri adatokhoz való egyetemes és megbízható hozzáférés lehetővé teszi az európai vállalkozási szféra számára, hogy olyan termékeket és szolgáltatásokat nyújtsanak, amelyeket senki sem jelezhetett előre.

Harmadrészt pedig mérsékli az óceánok és tengerek viselkedésére vonatkozó ismeretekkel kapcsolatos bizonytalanságot. Ez nem csupán a tengereken és a tengerparton élők és dolgozók számára lesz előnyös. Az óceáni körforgás befolyásolja a szárazföld éghajlatát is. A tengerekkel kapcsolatos ismeretek elmélyítése nem elégséges, de szükséges feltétele annak, hogy megbízhatóbb előrejelzések születhessenek az Európára jellemző évszakokban bekövetkező jövőbeni zordságot, illetve enyhéséget illetően. Ezért a tengerekkel kapcsolatos elmélyültebb ismeretek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy Európa alkalmazkodni tudjon az éghajlatváltozáshoz.

Az európai testületek konzorciumai egy prototípusfázisban lévő, európai tengeri megfigyelési és adathálózatot (EMODnet) hoznak létre, hogy elősegítsék az adatokhoz való hozzáférést egyes tengeri medencékben azon köz- és magánszervezetek számára, amelyeknek erre szükségük van. A felhasználók nemcsak az adatokat tudják letölteni, de a mérések megbízhatóságára vonatkozó információkat is. A megfigyelési hálózatokban rátongó úr ily módon jól látható.

Az általunk javasolt további intézkedések segítséget nyújtanak annak felismerésében, hogy mennyi lehetőség rejlik egy olyan erőforrásban, amely bolygónk 71%-át borítja. Az intézkedések együtt több különböző uniós szakpolitika egymással összefüggő hozzájárulásait képviselik, így e kezdeményezés az EU még kibontakozóban lévő integrált tengeri szakpolitikájával járó előnyök egy konkrét példája.

Maria Damanaki
az Európai Bizottság tengerügyi és halászati biztosa



A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020

Tengermegfigyelés és tengeriadat-kezelés az intelligens
és fenntartható növekedés szolgálatában

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

COM(2010) 461

Tartalomjegyzék

1.	Háttér	7
2.	A jelenlegi kihívások	8
3.	Célok	8
4.	A meglévő uniós eszközök továbbfejlesztése	9
4.1.	Uniós irányelvek	9
4.2.	Halászati adatgyűjtési keret	10
4.3.	Globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés (GMES)	10
4.4.	A közös környezeti információs rendszer (SEIS) és a tengerekre alkalmazott európai vízügyi információs rendszer (WISE-Marine)	10
4.5.	ur-EMODnet	11
4.6.	Az uniós és a nemzeti ügynökségek	11
4.7.	A partvidékekre vonatkozó adatok	12
4.8.	Javaslatok a meglévő eszközök továbbfejlesztésére	12
5.	Egy működő tengeriadat-architektúra felé	15
6.	A folyamat irányítása	16
7.	Ütemezés	16

1 | Háttér

A tudás a fenntartható növekedés hajtómotorja a kölcsönhatásokban bővelkedő globális gazdaságban, éppen ezért – összhangban az „Európa 2020” stratégiával⁽¹⁾ – egyszersmind az intelligens növekedés elérésének kulcsfontosságú tényezője az Európai Unióban. A bolygónk felszínének 71%-át kitevő tengerekkel és óceánokkal kapcsolatos ismereteink bővítése egyike az európai uniós integrált tengerpolitika⁽²⁾ három interdiszciplináris eszközének. A tengerekkel kapcsolatos tudás egyúttal segítheti a két másik eszköznek, vagyis a területrendezés javításának és a tengerfelügyelet integrációjának a megvalósulását is. Az óceáni rendszerekben bekövetkező jövőbeli változások mértéke, e változások emberi tevékenységre gyakorolt hatása és a megváltozott emberi magatartás visszahatása az óceánokra megjósolhatatlan e rendszerek jelenlegi és múltbeli működésének megértése nélkül. Ismeretekre van szükségünk, ha azt akarjuk, hogy a tengervizek kielégítő környezeti állapotban legyenek – amint azt az integrált tengerpolitika környezetvédelmi pillérét alkotó, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv előírányozza. E tudás megszerzése a tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás összefogására irányuló európai uniós terv⁽³⁾ egyik fő elemét alkotja, és egyúttal hozzájárulást jelent a digitális menetrendhez⁽⁴⁾ is.

A tengerekkel kapcsolatos tudás megszerzése a tengerek és óceánok megfigyelésével kezdődik. Az e megfigyelésekből származó adatok összegyűjtésre,

majd elemzésre kerülnek, így lesz belőlük információ, illetve tudás. Ezt követően a tudás már az intelligens fenntartható növekedés megvalósításának, a tengeri ökoszisztéma állapotfelmérésének és a parti közösségek védelmének szolgálatába állítható.

Ez a közlemény elsősorban a folyamat első két lépésével foglalkozik, tehát az adatok összegyűjtésével és rendezésével, tekintettel arra, hogy a nyilvános információ alapvetően közkinccs, amelyet az érdekeltek széles köre hasznosíthat, míg az alkalmazások inkább a szakértőkre tartoznak, és vagy a piac, vagy a célzott politikai kezdeményezések közvetítésével valósíthatók meg. A szubszidiaritás elve alapján az adatgyűjtés mindenekelőtt a tagállamok hatáskörébe tartozik. Az EU által hozzáadott érték az adatrendezési fázisban jelenhet meg, hiszen ehhez már egyfajta koherencia biztosítása szükséges az államok és a különböző felhasználói közösségek között.

Az integrált tengerpolitikával kapcsolatos 2009. november 16-i következtetéseiben⁽⁵⁾ a Tanács szorgalmazta, hogy a Bizottság tegyen javaslatokat a tudományos ismeretek felhasználásának javítására. Közleményünk ennek a felkérésnek kíván eleget tenni, amikor a tengeriadat-gyűjtés és -rendezés eddigieknél koordináltabb megközelítést vázolja, és cselekvési tervet határoz meg, melynek segítségével az EU különféle politikai intézkedései az említett cél elérése érdekében egyetlen egészé állhatnak össze.

1 Európa 2020, Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, 2010.3.3., COM(2010) 2020.

2 Az Európai Unió integrált tengerpolitikája, Brüsszel, 2007.10.10., COM(2007) 575 végleges.

3 A tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás európai stratégiája: az Európai Kutatási Térségen belüli egységes keretrendszer a tengerek és óceánok fenntartható hasznosításáért, Brüsszel, 2008.9.3., COM(2008) 534 végleges.

4 Az európai digitális menetrend, 2010.5.19., COM(2010) 245.

5 A Tanács következtetései az integrált tengerpolitikáról – az Általános Ügyek Tanácsának 2973. ülése (Brüsszel, 2009. november 16.).

2 | A jelenlegi kihívások

Az EU-tagállamok közigazgatási szervei által (egyéni vagy együttműködésben) évente több mint 1 milliárd EUR költségráfordítással⁽⁶⁾ nyert tengeri adatok java jelenleg többnyire valamilyen konkrét célból kerül rögzítésre, például a tengeri erőforrások kiaknázása, a hajózás biztonságosabbá tétele, az előírásoknak való megfelelés ellenőrzése vagy a tudományos feltevések igazolása érdekében. Ugyanakkor – amint azt egy nyilvános konzultáció⁽⁷⁾ megerősítette – ezeknek az adatoknak a kezelése és felhasználása számos akadályba ütközik. A felhasználók

számára nem egyszerű kideríteni, milyen adatok állnak már rendelkezésre. Az adatok elérése, felhasználása és újrafelhasználása korlátokba ütközik. További gondot jelentenek a szabványok, formátumok és megnevezések különbözősége, az adatok pontosságára és helytállóságára vonatkozó információk hiánya, esetenként a szolgáltatói árképzés, valamint az elégtelen térés időbeli felbontás. Ilyen körülmények között nincs lehetőség az adatokat felhasználó innovatív új termékek és szolgáltatások kialakítására⁽⁸⁾.

3 | Célok

Közleményünkben három célkitűzést jelölünk meg a tengerekkel kapcsolatos ismeretek elmélyítésére vonatkozóan:

1. a tengeriadat-felhasználók operatív költségeinek és várakozási idejének csökkentése, illetve ennek érdekében
 - a magánvállalkozások segítése, hogy helyt állhassanak a globális gazdasági versenyben és szembenézzenek a fenntarthatósággal kapcsolatos kihívással;
 - a közigazgatási döntéshozatal minőségének javítása minden szinten;
 - a tudományos tengerkutató intenzívebbé tétele;
2. a verseny és az innováció fokozása a tengeri adatok felhasználói és újrafelhasználói körében a minőségellenőrzés alá vont, gyorsan lekérhető, koherens tengeri adatokhoz való szélesebb körű hozzáférés megteremtésével;

3. az óceánokról és a tengerekről való tudással kapcsolatos bizonytalanság mérséklése, ezáltal szilárdabb alapok megteremtése a jövőbeni változások kezeléséhez.

Ezek a célkitűzések közvetlenül is hozzájárulnak egyes, az „Európa 2020” stratégiában meghirdetett vezető kezdeményezések (pl. „Innovatív Unió”, „Erőforrás-hatékony Európa” vagy „Iparpolitika a globalizáció korában”) sikeréhez.

Óvatos becslések szerint a jelenlegi szétforgácsolt tengermegfigyelési rendszer helyébe lépő integrált hálózat kiépítésének haszna évi mintegy 300 millió EUR-ra tehető⁽⁹⁾. Ezen túlmenően a tengeri adatok ésszerűbb felhasználása nemcsak a meglévő felhasználók körében javítaná a hatékonyságot, de utat nyitna új innovációs szándékok és növekedési lehetőségek előtt is.

6 A becsült adat a közleményhez készült hatásvizsgálatból származik.

7 Bizottsági szolgálati munkadokumentum: „A tengeriadat-infrastruktúrával foglalkozó nyilvános konzultáció eredménye”, 2010.1.22., SEC(2010) 73 végleges.

8 Például a biológiai erőforrások gyógyszeripari hasznosítására irányuló kutatás vagy a feldolgozóipar hasznosíthatná a tengerfenéki élőhelyekkel kapcsolatos bővebb ismereteket.

9 A hatásvizsgálat becslése szerint ebből a tudományos tevékenységek részesedése 100 millió EUR, a közigazgatásé 56 millió EUR, a magánszektoré pedig 150 millió EUR lenne.



4 | A meglévő uniós eszközök továbbfejlesztése

A tagállamok már most is nagy mennyiségű adatot gyűjtenek, amire esetenként jogszabály kötelezi őket. Ezenkívül különféle uniós eszközök és intézkedések segítik elő az összefüggő adatsorok és megfigyelések rendelkezésre állását az EU-ban.

Az intézkedések egy része valamilyen kötelezettséget állapít meg, más részük csupán támogató jellegű. Nem mindig lehet egyértelműen különbséget tenni a kétfajta intézkedés között, mindazonáltal az előbbiről általában akkor van szó, ha az uniós szabályozás a tagállamokat adatok gyűjtésére, rendezésére vagy rendelkezésre bocsátására kötelezi, az utóbbiról pedig akkor, ha az EU mindezekhez valamilyen támogatást nyújt.

4.1. Uniós irányelvek

A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv⁽¹⁰⁾ rendelkezése értelmében „a tagállamok összehangolt nyomonkövetési programokat állítanak össze és hajtanak végre a tengervizek környezeti állapotának folyamatos értékelése céljából”. Ahhoz, hogy képet alkothassunk Európa tengereiről és

tengeri medencéiről, interdiszciplináris nemzetközi együttműködésre van szükség. Az eddigi tapasztalatok szerint az ágazatközi és tagállamközi adatmegosztás folyamata kívánivalót hagy maga után mind egységessége és szakszerűsége, mind hatékonysága és gyorsasága tekintetében. A helyzet nyilvánvalóan csak az EU beavatkozásával vagy támogatásával változtatható meg.

Az INSPIRE-irányelv⁽¹¹⁾ tagállami intézkedések megtételét írja elő az adatkészletek és -szolgáltatások hatóságok közötti megosztására közfeladataik ellátása céljából, a környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférésről szóló irányelv⁽¹²⁾ értelmében pedig a hatóságok kérésre kötelesek rendelkezésre bocsátani a birtokukban lévő adatokat. A közzféra információinak további felhasználásáról szóló irányelv⁽¹³⁾ közös jogalkotási keret kijelölésével könnyíti meg a nyilvános adatok újrafelhasználását; szabályozza annak módját, ahogy a közigazgatási szervek adatoknak bocsátanak az újrafelhasználók rendelkezésére, kiiktatva ezzel olyan akadályokat, mint a hátrányos megkülönböztetés gyakorlata, a piaci monopóliumok megléte vagy az átláthatóság hiánya.

10 A 2008/56/EK irányelv.

11 A 2007/2/EK irányelv az Európai Közösségen belüli térinformációs infrastruktúra (INSPIRE) kialakításáról.

12 A 2003/4/EK irányelv.

13 A 2003/98/EK irányelv.

Az említett irányelvek megteremtik a tengeri adatok megfelelőbb felhasználásához szükséges jogi alapot, és – az INSPRE-irányelv esetében – egységes szabványokat írnak elő. Önmagukban mégsem elegendők. Nem szükségszerűen alkalmazhatók ugyanis az olyan intézményekre, amelyek nem minősülnek hatóságnak, mégis számos tengeri adat birtokában vannak (pl. tudományos vagy felsőoktatási intézmények), és nem tekintenek el a szellemi tulajdonhoz fűződő jogoktól. A szóban forgó irányelvek nem térnek ki a csaknem valós idejű megfigyelésekre vagy a történeti adatarchívumokra.

A közzféra információinak további felhasználásáról szóló irányelv felülvizsgálata⁽¹⁴⁾ során a földrajzi és meteorológiai szakterületen dolgozó újrafelhasználók a magas árakban, a korlátozó jellegű engedélyezési feltételekben és a hátrányos megkülönböztetésben jelölték meg annak akadályát, hogy a közzféra információinak további felhasználása teljes mértékben lehetővé váljon. Az európai uniós keretprogram tengerkutatói projektjei keretében gyűjtött aktív adatok elérését csak olyan közösségi intézmények és szervek számára kötelező biztosítani, amelyek ezeket az adatokat környezetvédelmi koncepciók kidolgozása, végrehajtása és nyomon követése céljából kívánják felhasználni.

4.2. Halászati adatgyűjtési keret

A 2008-ban elfogadott új adatgyűjtési keretrendszer⁽¹⁵⁾ előírja a tagállamok számára jó minőségű halászati adatok gyűjtését, kezelését és megosztását tudományos tanácsadás – különösen a megfelelő halgazdálkodási döntések támogatása – céljából. Ezt a feladatot az Unió által finanszírozott többéves nemzeti programok keretében végzik. Az új keretrendszer értelmében a tagállamok kötelesek elérhetővé tenni a szóban forgó adatokat a halgazdálkodásra vonatkozó tanácsadás, tudományos értekezés és nyilvános viták céljából, valamint az érdekelt feleknek a szakpolitika alakításában való részvétele érdekében. E célokon túlmenően az adatok eléréséhez, egy-egy tengeri medence vonatkoz-

sában történő rendezéséhez, illetve a már rendezett adatok további felhasználásához szükség van valamennyi érintett adattulajdonos jóváhagyására.

4.3. Globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés (GMES)

A globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelési kezdeményezés a szárazföldre, a légrétegre és a tengeri környezetre egyaránt kiterjedő átfogó program. Célja környezetvédelmi és biztonsági szolgáltatások nyújtása, elsősorban műholdas mérések és azokra épülő termékek felhasználásával. A GMES tengeri alapszolgáltatási opcióinak vizsgálata jelenleg is folyik a MyOcean elnevezésű projekt keretében. A termékek sokféle felhasználása engedélyezett, köztük a kereskedelmi célú (downstream felhasználás) is, kivéve az ellenőrizetlen újraértékesítést (pl. a rádió vagy internet útján való terjesztést).

4.4. A közös környezeti információs rendszer (SEIS) és a tengerekre alkalmazott európai vízügyi információs rendszer (WISE-Marine)

A SEIS⁽¹⁶⁾ az Európai Bizottság és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EKÜ) által szorgalmazott koncepció, melynek célja a környezetvédelmi politika kidolgozásához és végrehajtásához szükséges adatok és információk elérésének, cseréjének és felhasználásának korszerűsítése és egyszerűsítése oly módon, hogy a jelenlegi, többnyire központosított jelentéstételi rendszereket fokozatosan felváltják a hozzáférésen, megosztáson és interoperabilitáson alapuló rendszerek.

A WISE-Marine a SEIS tengeri környezetet érintő alkotóeleme, mely a tengervédelmi stratégiáról szóló 2008/56/EK keretirányelv által előírt jelentéstételi kötelezettség végrehajtására vonatkozó követelmény teljesítésére, valamint az európai közvéleménynek a tengerekkel kapcsolatos stratégiák végrehajtásáról való tájékoztatására hivatott. A meglévő –

14 A közzféra információinak további felhasználása: a 2003/98/EK irányelv felülvizsgálata, 2009.5.7., COM(2009) 212 végleges.

15 A Tanács 2008. február 25-i 199/2008/EK rendelete.

16 A közös környezeti információs rendszer felé, COM(2008) 46 végleges, Brüsszel, 2008.2.1.



© Mick Mackey

a partközeli vizeket már magában foglaló – európai vízügyi információs rendszer (WISE) tengeri környezetre vonatkozó kibővítéséről van szó.

4.5. ur-EMODnet

A tengerpolitikai előkészítő intézkedések⁽¹⁷⁾ révén finanszírozott ur-EMODnet az EMODnet⁽¹⁸⁾ prototípusa, mely önmagában is hasznos a tengerkutatók és a tengeren dolgozó szakemberek számára, azonban elsősorban az elképzelés tesztelése céljából, a visszacsatolás érdekében dolgozták ki. A különböző forrásokból beszerzett adatok rendezését tematikus munkacsoportok végzik⁽¹⁹⁾: megállapítják az adatok minőségét, biztosítják, hogy el legyenek látva olyan jellemzőkkel (metaadatokkal), mint a mérés helye és ideje, majd tematikus portálokon elérhetővé teszik őket. Az e csoportok által használt ismeretek és módszerek közül számos az EU kutatási programjai⁽²⁰⁾ keretében került kidolgozásra. Az 1. táblázatban összefoglaltuk, eddig mely témakörökben került sor az adatok rendezésére. A témák közötti átjárhatóságról azonos szabványok és hathavonta tartandó koordinációs ülések gondoskodnak. Az ur-EMODnet révén létrehozott

adatrétegek korlátozás nélkül hozzáférhetőek. Szándékunkban áll 2011-ben időközi, illetve 2013-ban végső eredményértékelést végezni; a további lépéseket ez utóbbtól tesszük függővé.

Azonban a jelenlegi ur-EMODnet önmagában nem lesz képes elegendő információt közvetíteni a 2013-as teljes értékelés elvégzéséhez. A vizsgálati minta túl kicsi. A vizsgált paraméterek és tengeri medencék száma túl kevés a tengerkutatók és a tengerhasznosítási célú kutatás igényeinek kielégítéséhez. A felbontás sem kellő finomságú. Merész ugrás volna és túl nagy kockázattal járna, ha az előkészítő szerepet betöltő ur-EMODnetről minden átmenet nélkül áttérnénk egy teljesen kidolgozott EMODnetre – abban a méretben, amelyre a jelenlegi becslések szerint szükség lenne⁽²¹⁾. A Bizottság rendeletjavaslatot készül előterjeszteni az integrált tengerpolitika továbbfejlesztésének 2011–2013. évi finanszírozására. Az EMODnet bővítése egyike a szóban forgó rendelet keretében finanszírozandó intézkedéseknek.

4.6. Az uniós és a nemzeti ügynökségek

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökségen kívül a Közösségi Halászati Ellenőrző Hivatal és az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség feladata, hogy segítse az Európai Bizottságot és a tagállamokat a megfelelő európai uniós jogszabályok alkalmazásában. E feladat ellátása során az említett szervek releváns adatokat⁽²²⁾ gyűjtenek, amelyek további célokra is hasznosíthatók. Ezeket az adatokat – kellően össze-sített formában – szélesebb körben is terjeszthetnék, feltéve, hogy azok védelmét megfelelő biztosítékok garantálják.

Az adatgyűjtésben számos tagállami kormányzati szerv is részt vesz.

17 A jövőben meghozandó intézkedésekre vonatkozó javaslatok előkészítését szolgáló pénzügyi mechanizmus.

18 Európai tengeri megfigyelési és adathálózat.

19 A tematikus csoportok bizonyos típusú adatok rendezéséért és egyetlen portálon hozzáférhetővé tételéért felelős laboratóriumokból tevődnek össze. Jelenleg négy csoport működik: vízrajzi/batimetriai, földrajzi, biológiai és vegyszeti (lásd az 1. táblázatot). A fizikai adatokat rendező csoport alakulóban van.

20 Az 1982/2006/EK határozat az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramjáról.

21 Az EMODnetre vonatkozó hatásvizsgálat.

22 PL. olajkiömlések, hajómozgások vagy halászati tevékenységek.



4.7. A partvidékekre vonatkozó adatok

A parti hatóságoknak a döntéshozatal elősegítése és a nyilvánosság bevonása érdekében információt kell gyűjteniük, alkalmazniuk és megosztaniuk. A partvidéki információs rendszerekre vonatkozó keretet a tengerparti zónák integrált kezelésével kapcsolatos európai uniós ajánlások⁽²³⁾ képezik.

Az Eurostat standard statisztikai régiókként tartja számon (3-as NUTS⁽²⁴⁾-szint) az olyan tengerparti zónákat, amelyek lakosságának legalább fele a partvontól mért 50 km-es távolságon belül él⁽²⁵⁾. 446 ilyen régió van, ebből 372 rendelkezik tengerparttal. E régiók java részének társadalmi-gazdasági adatai – pl. a népesedési mutatók vagy a GDP – szabadon elérhetők az Eurostat internetes oldalain. Egyes országokban – pl. Lengyelországban, Svédországban vagy az Egyesült Királyságban – ezek a régiók méretüknél fogva mélyen a szárazföld belsejébe nyúlnak; ennél fogva az ott élő lakosságra nem érvényesek a parti közösségekre jellemző sajátosságok. A finomabb felbontás érdekében végzett adatgyűjtésre tett

kísérletek több okból sem jártak sikerrel: egyes nemzeti statisztikai hivatalok túl magas árat szabtak; más nemzeti statisztikai hivatalokban nincs kidolgozott eljárás az adatkérélmek feldolgozására; illetve olyan régiók esetében, amelyekben bizonyos ágazatokban csak egy vagy két vállalkozás működik, az adatokat titoktartási kötelezettség miatt nem adják ki.

A halászati adatgyűjtési keret részeként sor került a halászati, az akvakultúra- és a halfeldolgozási ágazattal kapcsolatos gazdasági adatok gyűjtésére is (pl. bevételek, kiadások, foglalkoztatottság). Az európai halászati flották gazdasági adatait éves gazdasági jelentések⁽²⁶⁾ összegzik az egyes tagállamok, valamint egyre inkább az egyes tengeri medencék⁽²⁷⁾ vonatkozásában.

Számos regionális hatóság dolgozik parti információs rendszerek kiépítésén tevékenységeik irányítása és tervezése érdekében. Az INSPIRE-irányelv és a régiók közötti „Interreg”⁽²⁸⁾ együttműködési projektek lassanként teremtenek némi átjárhatóságot e rendszerek között.

23 Ajánlás 2002/413/EK.

24 A statisztikai régiókról lásd: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html

25 Hamburg annak ellenére felkerült a listára, hogy nem felel meg a fenti kritériumnak.

26 Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság (HTMGB): The 2009 annual economic report on the European fishing fleet (Az európai halászflootta 2009. évi gazdasági jelentése) EUR 24069 – ISBN 978-92-79-13867-6.

27 A mindenkor tengeri medence az a medence, amelyben a halászati tevékenységet végezték. Ez nem minden esetben azonos azzal, amelynek partján a zsákmányt kirakodják vagy amelyben az érintett hajó anyakikötője található.

28 Közösségi kezdeményezés az EU régiói közötti együttműködés serkentésére. 1989-ben indult, és az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) finanszírozzák.

1. táblázat: Uniós kezdeményezések hozzájárulása a tengeriadat-infrastruktúrához. A táblázat nem tartalmazza a kutatási projekteket és a nemzeti kezdeményezéseket, mint ahogy az INSPIRE-előírásokhoz hasonló kötelezettségeket sem, csupán a legalább részben EU-költségvetésből finanszírozott támogató intézkedéseket

Paraméterek	Adatgyűjtés	Adatrendezés	Adatalkalmazás
Batimetria		ur-EMODnet	WISE-Marine
Földrajz		ur-EMODnet	
Fizika	GMES (világűr)	GMES (partközeli területek kivételével), ur-EMODnet ^[29]	GMES
Halászat (a halgazdálkodást is beleértve)	Halászati adatgyűjtési keret ^[30]	Közös Kutatóközpont (és más felhasználók)	ICES ^[31] , HTMGB ^[32] , GFCM ^[33]
Vegyészet		ur-EMODnet	WISE-Marine
Biológia		ur-EMODnet, GMES ^[34]	WISE-Marine
Emberi tevékenység (a halászat kivételével) ^[35]		ur-EMODnet ^[36]	WISE-Marine
A partvidékekre vonatkozó adatok		Eurostat	

4.8. Javaslatok a meglévő eszközök továbbfejlesztésére

A fenti eszközök és tevékenységek hatékonyságának növelése érdekében a Bizottság a következő kiigazításokat javasolja:

- A Bizottság megteszi a szükséges lépéseket annak biztosítására, hogy az EU által támogatott vidékfejlesztési, valamint tengerkutató és tengerhasznosítási célú kutatási programok keretében feldolgozott adatok elérhetővé javuljon, és így azok újrafelhasználhatók legyenek.
- A Bizottság a tengerparti zónák integrált kezelésével^[37] kapcsolatos európai uniós ajánlások nyomán tett intézkedései keretében meg kívánja vizsgálni, mely további lépésekkel mozdítható elő a parti információs rendszerek ügye.
- 2014-ig a hetedik keretprogram újtechnológiai témaköre keretében támogatásban részesülnek a GMES tengeri szolgáltatások demonstrációi. A Bizottság mérlegeli a további intézkedéseket.
- Rövid távon a Bizottság biztosítani kívánja, hogy a tagállamok teljes körűen alkalmazzák a halászati adatokhoz való hozzáférés új szabályait. Közép- és hosszú távon meg kell vizsgálni az adatokhoz való hozzáférés lehetőségeinek bővítését.
- A forrásfelhasználás optimalizálása érdekében a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásával összefüggésben a WISE-Marine és az EMODnet rendszereket összekapcsoljuk (egymással). A WISE-Marine, a tagállamok által a tengeri környezetről és az emberi tevékenységről közölt adatokat összegyűjtő és megjelenítő rendszer várhatóan 2012 közepére lesz üzemképes. Az EMODnethez hasonlóan

29 Az űrből végzett mérések nélkül, vagyis a GMES nem látja el adatokkal az ur-EMODnetet.

30 A Tanács 2008. február 25-i 199/2008/EK rendelete.

31 Nemzetközi Tengerkutató Tanács.

32 A 2371/2002/EK tanácsi rendelet 33. cikke értelmében felállított Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság.

33 Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság.

34 A fitoplankton jelenlétére utaló klorofillkoncentráció mérései az űrből.

35 Tengeri energiatermelés, hajózási útvonalak, kavicskitermelés stb.

36 Finanszírozása az integrált tengerpolitikára vonatkozó javasolt pénzügyi rendelet keretében.

37 A hetedik kutatási keretprogram által támogatott PEGASO projekt különböző opciókat vizsgál.

a WISE-Marine is a meglévő WISE jelentésté-
teli rendszerre épül, melyet a tagállamok már
használnak a vízpolitikai keretirányelv szerinti
értékelő jelentéseikhez.

- A Bizottság további intézkedések megho-
zatalát tervezi az adatok általi lefedettség,
a felbontás és a rendezett adatok köre tekin-
tetében⁽³⁸⁾,⁽³⁹⁾.
- A Bizottság biztosítani fogja, hogy ügynök-
ségek rendszeresen rendelkezésre bocsássák
adataikat.
- A Bizottság szorgalmazza, hogy a tagállamok
hasonló szellemben bocsássák rendelkezésre
a konkrét célokból összegyűjtött adataikat –
ha szükséges – térben és időben összesített
formában.
- Az Eurostat tanulmányozni fogja a részletes
népesedési és területi adatokat annak érde-
kében, hogy statisztikai paraméterekkel job-
ban megragadhatta a tengerpart hatását az
egyes régiókra.

Ily módon az európai tengeriadat-feldolgozó rend-
szer hiányosságait orvosló kezdeményezések egy-
szerre több úton haladnak. E kezdeményezések fő
céljai hasonlóak, de nem azonosak. Éppen ezért
további fellépésre van szükség ahhoz, hogy az eltérő
irányok között szinergiák létesüljenek.

A Bizottság meg fogja tenni a szükséges intézkedést
a kezdeményezések összefogására, biztosítva a ten-
geri adatok gördülékeny, zökkenőmentes rendelkez-
ésre bocsátását és egyúttal a felesleges adatgyűjtési
párhuzamosságok elkerülését. Az intézkedés magá-
ban fogja foglalni:

- közös szabványok megállapítását⁽⁴⁰⁾;
- az adatkezelési politikák fokozatos összehan-
golását. A végső cél: felhasználási korlátozások
nélküli szabad hozzáférés biztosítása;
- annak biztosítását, hogy az ur-EMODnethez
vagy az adatgyűjtési kerethez hasonló kezde-
ményezések keretében rendezett adatok meg-
feleljenek a tengervédelmi stratégiáról szóló
irányelv által támasztott igényeknek;
- egy speciális ur-EMODnet-intézkedés végre-
hajtását 2010-ben⁽⁴¹⁾, melynek lényege lokális
fizikai adatok rendezése a GMES-be való bevi-
tel céljaira a GMES modellezési eredményeinek
validálása, valamint a GMES által le nem fedett
partközeli vizek⁽⁴²⁾ bevonása érdekében;
- a megfigyelési hálózat hiányosságainak értéke-
lését 2012–2013-ban, amint az ur-EMODnet
és a GMES tengeri alapszolgáltatások eredmé-
nyei elérhetővé válnak;
- párbeszéd megindítását partnerországokkal
és nemzetközi szervezetekkel annak biztosí-
tására, hogy az EU erőfeszítései egy átjárható
globális tengeri ismeretrendszer előkészítéséül
szolgálhassanak.

38 Például a geológiai térkép kiterjesztése a Földközi-tengerre és a Pireneusi-félsziget atlanti-óceáni partjára; a batimetriai felbontás növelése negyedpercrel legalább tizedpercre; további peszticidok felvétele.

39 Finanszírozása az integrált tengerpolitikára vonatkozó javasolt pénzügyi rendelet keretében.

40 Ideértve a nomenklatúrát, a formátumokat és a mérési egységeket. Ez biztosítja a különböző kezdeményezések révén nyert adatok egymással való összehasonlíthatóságát és összekapcsolhatóságát. A kiindulási alapot az INSPIRE jelenti, mely tökéletesen összhangban van a nemzetközi szabványokkal.

41 Finanszírozása az integrált tengerpolitikára vonatkozó javasolt pénzügyi rendelet keretében.

42 A „partközeli vizek” tudományos fogalom, olyan tengeri területet takar, ahol a sekély víz, a változatos parti domborzat és az árapállyal összefüggő vízszintingadozás következtében a fizikai modellezés sokkal kifinomultabb megközelítési módot igényel, mint amelyet jelenleg a GMES tengeri alapszolgáltatások között előrevetítenek.

5 | Egy működő tengeriadat-architektúra felé

Noha a fent tárgyalt eszközöknek és intézkedéseknek megvan a maguk szerepe, a tengerekkel kapcsolatos tudás integrációjához komolyabb lépésre van szükség. A tagállami határokon átnyúló koherens adatkészletek célirányos architektúrát igényelnek. Ennek végső formáját olyan kezdeményezések operatív tapasztalatai fogják meghatározni, mint az ur-EMODnet és a MyOcean. Azonban már most helyénvaló megnevezni néhány elemet, amely várhatóan beépítésre kerül:

1. Az európai tengeri adatokat jelenleg mindig valamilyen konkrét célból – pl. a hajózás biztonsága vagy a hatékony halgazdálkodás – gyűjtik össze. Szándékunk egy olyan modellre való áttérés, amelyben az adatgyűjtés eleve a többcélú felhasználás érdekében történik.
2. Célszerű az adatok tárolását azok forrása közelében végezni. Biztonságos őrzésüket akkreditált adatközpontokra kell bízni. Szükséges, hogy az adatvédelmi irányelv⁽⁴³⁾ értelmében személyes adatnak minősülő adatok bárminemű feldolgozása összhangban legyen az irányelv előírásaival.
3. A hatékony európai tengeriadat-infrastruktúrában számos tematikus adatrendező munkacsoport⁽⁴⁴⁾ működik, melyek az adatok rendezéséért felelősek. Tematikus adatrendező csoport a valamely konkrét témába (pl. geológiai rétegek, szennyező vegyi anyagok) tartozó adatokat rendező szervezetek együttese.
4. Egy-egy tengeri medencét illetően integrált szemléletre van szükség a tengeri megfigyelési rendszerek fenntartható működésének elérése és az ezekben a rendszerekben lévő kritikus hézagok azonosítása érdekében. Számítunk az egyes tengeri

medencékért felelős, már működő szervezetek, köztük a regionális tengeri egyezmények⁽⁴⁵⁾, a regionális halászati tanácsadó testületek és a Globális Megfigyelési Rendszer Európai Szervezete (EuroGOOS)⁽⁴⁶⁾ hozzájárulására is.

5. Néhány esetben célszerű lehet, ha a tengeri megfigyelési és tengeriadat-kezelési infrastruktúra európai uniós támogatása az adatrendezésen túl kiterjed ezen adatok elemzésére és alkalmazására is; ilyen lehet például a tengeri környezet állapotára vonatkozó mutatók kidolgozásának támogatása.
6. A tudásarchitektúra működéséhez szükség van olyan döntéshozatali eljárásra, amelyben megállapításra kerül az összegyűjtendő adatok köre és rendezésének elve; illetve szükség van egy titkárságra, mely lebonyolítja az eljárást.

A felvázolt infrastruktúra megvalósítása érdekében a Bizottság a következő javaslatokkal él:

- **A tudás nem csupán irányítói felelősség kérdése. Az európai iparnak alkalmas forrásokat kell találnia a tudás megfelelő megőrzésének biztosítására, valamint – az információk kereskedelmi értékesíthetőségének megszüntével – az ismeretek szélesebb körben való terjesztésére.**
- **A Bizottság a tengeri megfigyelési és adatkezelési szakértői csoportokban, valamint a tengerekkel foglalkozó internetes fórumokon folytatott rendszeres megbeszélések bátorításával elő fogja segíteni a nemzeti adatközpontok közötti információáramlást, ezzel ösztönözve az adatmegőrzéssel és -terjesztéssel kapcsolatos legjobb gyakorlatok alkalmazását.**

43 A 95/46/EK irányelv.

44 A következőkre terjed ki: [1] bizonyos adatközpontok összes feldolgozatlan megfigyelési adatához való hozzáférés, [2] adatrétegek létrehozása és terjesztése a megfigyelési sűrűség és az adatminőség megadásával, [3] a tengeri medencéket teljesen lefedő hézagmentes (négyzethálós vagy sokszöghálós) adatrétegek.

45 OSPAR, HELCOM, Barcelonai Egyezmény és Bukaresti Egyezmény.

46 Az EuroGOOS nemzeti kormányzati ügynökségek és kutatóintézetek szövetsége, profilja az európai léptékű operatív oceanográfia.

- A Bizottság a megfigyelési igény integrált felmérése érdekében a 2011–2013-as időszakban olyan kísérleti projekteket ⁽⁴⁷⁾ indít útjára, amelyek a tengeri medencékben található ellenőrző pontok ⁽⁴⁸⁾ működését vizsgálják.
- A Bizottság – tagállamoktól, a tengeri medencékben található ellenőrző pontoktól és saját szakértőitől származó tanácsok alapján – nemcsak folytatja az ur-EMODnet-adatok rendezési prioritásainak meghatározását, de a 2011–2013-as időszakban javaslatot is kidolgoz a huzamosabb irányításra vonatkozóan.
- A Bizottság prototipikus titkárságot ⁽⁴⁷⁾ állít fel, melynek feladata az ur-EMODnet-folyamatok segítése, vagyis az ülések előkészítése, a tematikus adatrendezési munkacsoportok és a tengeri medencékben található ellenőrző pontok eredményeinek értékelése, a határidők betartásának biztosítása és az éves működési jelentések összeállítása.

6 | A folyamat irányítása

16

A tengeri adatokhoz és megfigyelésekhez való jobb hozzáférés nyomán követését egy a tengeri adatok gyűjtésében, rendezésében és felhasználásában jártas független szakértői csoport végezte. A Bizottság e csoport támogatásával hozta meg a témaválasztási prioritásokra és a munkamódszerekre vonatkozó döntéseit. A szóban forgó csoport segíteni fog a 2011 elején esedékes hivatalos félidei értékelés, valamint a 2012 első felében benyújtandó jelentés elkészítésében is. Az értékelésben alkalmazott

minőségi mutatók segítségével megállapítható lesz, hogy a kutatók, a hatóságok és az ipar milyen mértékben használták fel az ur-EMODnet-adatokat. A jelentés bemutatja majd az e közlemény által kitűzött célok elérése felé tett előrelépést.

A Bizottság szándékában áll egy tagállami szakértői csoport létrehozása is az egyes tagállamokban folyó munka összehangolásának biztosítása érdekében.

7 | Ütemezés

A közleményünkben ismertetett javaslatok a Bizottság által a 2011 és 2013 közötti időszakban elvégzendő intézkedésekre vonatkoznak. Ezen időszak végén újabb hatásvizsgálat készül, mely a további lépések meghatározásának alapjául szolgál. A Bizottság örömmel fogadja a tervére vonatkozó hozzászólásokat.

47 Finanszírozása az integrált tengerpolitikára vonatkozó javasolt pénzügyi rendelet keretében.

48 Az ellenőrző pontok az egyes tematikus csoportok által rendezett adatrétegek független ellenőrzésére szolgálnak. Biztosítják, hogy a különféle csoportok adatai kölcsönösen kompatibilisek legyenek, és a helyi érdekelttel való egyeztetést követően meghatározzák a további megfigyelések prioritásait. Működésük, melyet az adott tengeri medencéből származó adatok valamennyi felhasználója érdekében végeznek, kiterjed a tengeri adatokat kezelő összes uniós kezdeményezésre (EMODnet, GMES, adatgyűjtési keret stb.).

Európai tengeri megfigyelési és adathálózat

Hatásvizsgálat
Vezetői összefoglaló

Bizottsági szolgálati munkadokumentum

SEC(2010) 999

Tartalomjegyzék

1.	A probléma meghatározása	19
1.1.	Háttér	19
1.2.	A tengerrel kapcsolatos adatok gyűjtésének oka és költségei	19
1.3.	Az adatgyűjtés nehézségei	19
1.4.	A verseny és az innováció hiánya	20
1.5.	Bizonytalanság	20
1.6.	Rivalizálás	20
1.7.	A helyzet megoldására irányuló törekvések	20
2.	Az EU által képviselt hozzáadott érték	20
3.	Célkitűzések	21
4.	Szakpolitikai választási lehetőségek	21
4.1.	A jövő alakulása – a fellépés elmaradásának opciója	21
4.2.	Egyéb opciók	21
5.	A hatások vizsgálata	22
5.1.	Mit tegyen az EU?	22
5.2.	Melyik a megfelelő jogi eszköz?	24
5.3.	Hogyan történjék a támogatás irányítása?	24
6.	Nyomon követés és értékelés	24

11 A PROBLÉMA MEGHATÁROZÁSA

1.1. Háttér

A tengerrel kapcsolatos tudás elmélyítése mindig is az EU integrált tengerpolitikájának kiemelt célkitűzése volt, és ez önmagában is a 2005–2009 közötti időszakra vonatkozó bizottsági munkaterv egyik stratégiai célkitűzése⁽¹⁾. Megkezdődtek az előkészítési munkálatok annak érdekében, hogy egy európai tengeri megfigyelési és adathálózat (EMODnet) létrehozásának gyakorlati lehetőségeit és valószínűsíthető költségeit felmérjék.

Egy szakértői munkacsoport segítségével 2009 áprilisában összeállt egy útiter, amely megjelöli az átfogó elveket és az ütemezést. Ezzel egyidejűleg nyilvános konzultációk kezdődtek az EMODnetről⁽²⁾. 300 érintett válaszolt, köztük magánvállalkozások, közigazgatási szervek, nemzetközi szervezetek és a kutatótársadalom.

Az integrált tengerpolitika megerősítésének a 2011–2013 közötti időszakban történő finanszírozását célzó rendelet, amelyre a Bizottság 2010-ben tesz javaslatot, magában foglalja a tengerrel kapcsolatos ismeretek mélyítésére vonatkozó célkitűzéseket is.

1.2. A tengerrel kapcsolatos adatok gyűjtésének oka és költségei

A magánvállalkozásoknak azért van szükségük a tengeri adatokra, hogy az erőforrásokat hatékonyabban tudják kiaknázni. A nemzeti és helyi hatóságoknak pedig azért van szükségük ezekre az adatokra, hogy országuk partvonalait megóvják, és a környezetvédelmi szabályozásoknak való megfelelést felmérjék. A tudósok az adatok segítségével az óceáni körforgással és a tengeri ökoszisztémákkal kapcsolatos ismereteiket mélyítik el.

Ennek megfelelően a tengeri adatokat minden tengerparti tagállam gyűjti és feldolgozza. Európában jelenleg a közigazgatási szervek évente közel 1 milliárd EUR-t⁽³⁾, a magánszervezetek pedig mintegy 3 milliárd EUR-t⁽³⁾ költenek a tengerrel és az óceánnal kapcsolatos adatok gyűjtésére és nyomon követésére.

1.3. Az adatgyűjtés nehézségei

A tengeri adatok alkalmazásai nem alapulhatnak olyan adatokon, amelyeket egy bizonyos célból gyűjtöttek, és egyetlen forrásból származnak. Sok esetben egynél több, a tenger mentén fekvő tagállam vizeivel kapcsolatos adatokra van szükség.

A tengeri adatokat nagy számú – a nagyobb parti államokban egyenként több mint ötven⁽⁴⁾ – szervezet kezeli és birtokolja, a tőlük származó információkból nem egyszerű feladat átfogó képet összeállítani. A felhasználó hét fő akadállyal találkozhat: 1) rátalálás – nem találja meg az adatokat, 2) hozzáférés – nincs engedélye az adatokhoz való hozzáféréshez, 3) felhasználás – korlátozott a végfelhasználás, 4) koherencia – problematikus az adatok egységesítése, 5) költség – meghaladja a felhasználói költségvetést, 6) minőség – a felhasználó nem ismeri az adatok pontosságának és helytállóságának mértékét, 7) mennyiség – a térbeli és időbeli felbontás nem felel meg a célnak. A 2009-es felmérésben⁽²⁾ részt vevő szinte valamennyi érintett azt fogalmazta meg, hogy e hét tényező bármelyike képes megakadályozni a hatékony munkavégzést.

A fragmentált megfigyelési rendszer – szemben az integrálttal – legalább 25%-kal növeli a termékek és szolgáltatások értékesítőinek költségeit⁽⁵⁾. Ebbe nem számítanak bele azoknak az elmulasztott lehetőségei, akik az áttekinthetetlen adatszolgáltatási infrastruktúrával szembesülve egyszerűen lemondanak új szolgáltatások beindításáról.

- 1 Stratégiai célkitűzések 2005–2009 Európa 2010: Partnerség Európa megújulásáért Fellendülés, szolidaritás és biztonság, 2005.1.26., COM(2005) 12 végleges.
- 2 Bizottsági szolgálati munkadokumentum: A tengerrel kapcsolatos adatok infrastruktúrája – A nyilvános konzultáció eredményei, Brüsszel, 2010.1.22., SEC(2010) 73 végleges.
- 3 Az adatot a teljes hatásvizsgálat támasztja alá.
- 4 A tengeri környezeti adatok jogi vonatkozásai – szolgáltatási keretszerződés, FISH/2006/09 – LOT2, záróbeszámoló, 2008. október.
- 5 A NOAA óceáni és tengerparti adatokra vonatkozó adatkezelése és adatintegrálása javításának üzleti szempontjai (The Business Case for Improving NOAA's Management and Integration of Ocean and Coastal Data), Zdenka Willis, igazgató, NOAA IOOS program, 2009. január.

1.4. A verseny és az innováció hiánya

A közigazgatási vagy magánszervezetek számára jelenleg nehézségeket jelent, hogy tengeri adatokra alapuló terméket vagy szolgáltatást értékesítsenek, hacsak nem maguk gyűjtik össze az adatokat, vagy nem tartanak fenn szoros kapcsolatot azzal a szervezettel, amely az adatgyűjtést végezte. Ez behatárolja mind a potenciális termék- vagy szolgáltatásértékesítő szervezetek számát, mind pedig az innováció körét.

1.5. Bizonytalanság

A hatékony tengeriadat-szolgáltatási infrastruktúra hiánya és a gyér megfigyelési hálózat növeli az óceánok jövőbeli sorsával kapcsolatos bizonytalanságot. Egy tanulmány⁽⁶⁾ szerint az ír vizek tengeri feltérképezésére költött 70 millió EUR csökkentené az iparág bizonytalanságát, és a halászat, az akvakultúra, a biológiai sokféleség, a megújuló energiák, az energiakutatás, valamint az összes kapcsolódó ágazat számára 415 millió EUR-nyi haszonnal járna. A majdani tengerszint-emelkedéssel összefüggő bizonytalanság 25%-os mérséklődése Európa éves tengervédelmi költségeit évente mintegy 100 millió EUR-val csökkenthetné. A szárazföld éghajlata az óceáni körforgástól függ, így a megfelelőbb tengeri adatokkal még a szárazföldi iparágak is jól járnának; ami a hatékonyabb évszakos előrejelzéseknek nem csupán elégséges, hanem szükséges feltétele is.

1.6. Rivalizálás

Noha bizonyos szervezetek azt szeretnék, ha a többi szervezet az adatait hozzáférhetővé tenné a számukra, ők maguk adott esetben vonakodva teszik meg ugyanazt másoknak, mivel az adatokhoz való kedvezményes hozzáférés segítségével versenyelőnyre tehetnek szert, amikor az ezekre az adatokra alapuló termékeket állítanak elő.

1.7. A helyzet megoldására irányuló törekvések

Az EU olyan jogszabályi intézkedéseket fogadott el, amelyek a közintézményeket adataik hozzáférhetőbbé tételére kötelezik. A közigazgatási szervek számára például az INSPIRE-irányelv⁽⁷⁾, a környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférésről szóló irányelv⁽⁸⁾, a valamint a közzfőera információinak további felhasználásáról szóló irányelv⁽⁹⁾ intézkedései írják elő kötelezettségeket.

Az EU az adatgyűjtésre szolgáló keretrendszer segítségével pénzügyi támogatást nyújt a halászati adatok gyűjtéséhez. A globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés (GMES) projekt⁽¹⁰⁾ műholdas adatokon alapuló, tengerrel kapcsolatos alapszolgáltatások nyújtására irányul. Egymást követő uniós kutatási programok során létrehozták a tengerrel kapcsolatos adatok katalógusait, amelyek a méréseket végző laboratóriumok számára segítik az adatok és minőség-ellenőrzési eljárások feltérképezésének előmozdítását. A tagállamok megkezdtek tengeri adataik infrastruktúrájának rendezését.

21 AZ EU ÁLTAL KÉPVISELT HOZZÁADOTT ÉRTÉK

A tengeri medencékről alkotott kép kialakítása határokon és tudományterületeken átnyúló együttműködést igényel. A megkérdezett 300 szakmabelinek kevesebb mint 3%-a nem értett egyet azzal az állítással, hogy „fenntartható európai infrastruktúrát létrehozni az EU által nyújtott támogatás nélkül rendkívül nehéz lesz”.

6 PricewaterhouseCoopers, INFOMAR tengeri feltérképezési felmérési lehetőségek – értékelő beszámoló (*Marine Mapping Survey Options Appraisal Report*), 2008. június.

7 Az Európai Közösségen belüli térinformációs infrastruktúra kialakításáról szóló 2007/2/EK irányelv.

8 Irányelv 2003/4/EK.

9 Irányelv 2003/98/EK.

10 Globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés (GMES): Teszünk bolygónk biztonságáért! Brüsszel, 2008.11.12., COM(2008) 748 végleges.

3| CÉLKITŰZÉSEK

Három célkitűzést fogalmazhatunk meg:

1. a működési költségek és késések csökkentése a tengeri adatok felhasználói számára és ilyen módon:
 - (a) a magánvállalkozások globális gazdasági versenyben való részvételének segítése;
 - (b) az állami döntéshozás minőségének javítása minden szinten; valamint
 - (c) a tengerrel kapcsolatos tudományos kutatások megerősítése;
2. verseny és innováció fokozása a tengeri adatok felhasználói között minőségi ellenőrzés alá vont, koherens tengeri adatokhoz való hozzáférés bővítésével és meggyorsításával;
3. az óceánokról és a tengerekről szerzett ismeretekkel kapcsolatos bizonytalanság mérséklése, ezáltal szilárdabb alapok megteremtése az elkerülhetetlen jövőbeli változások kezeléséhez.

4| SZAKPOLITIKAI VÁLASZTÁSI LEHETŐSÉGEK

4.1. A jövő alakulása – a fellépés elmaradásának opciója

A tengeri adatokhoz való hozzáférésnek és az adatok felhasználásának jelenlegi szabályait általánosságban betartják⁽¹¹⁾. Ugyanakkor ezek a szabályok a hatóságnak nem minősülő közintézményekre, pl. az egyetemekre automatikusan nem vonatkoznak, és ezek a szellemi tulajdonnal összefüggő jogokat vagy egyes nemzeti hivatalok költségmegtérülést biztosító árképzési kötelezettségét sem írják felül. Az uniós kutatási vagy területi együttműködési projektek határozott időre szólnak: amikor egy projekt lejár, felhagynak a katalógusok folyamatos frissítésével, és az együttműködések felbomlanak.

Kiegészítő uniós fellépés nélkül a jelenlegi infrastruktúra a felhasználókat a továbbiakban is hátrányos helyzetbe kényszeríti, visszafogja az innovációt, és korlátokat szab az EU azon képességének, hogy a tengernek mint rendszernek a változásaira felkészüljön.

4.2. Egyéb opciók

4.2.1. Mit tegyen az EU?

Három átfogó lépésre van szükség ahhoz, hogy a tengerrel kapcsolatos adatok tudássá és információvá alakuljanak át: (A) megfigyelés és gyűjtés; (B) az adatok rendezése oly módon, hogy a tengeri medencékről koherens, minőségi szempontból ellenőrzött adatok álljanak rendelkezésre; (C) az adatok alkalmazásával szolgáltatások nyújtása vagy mutatók elkészítése – például a part menti erózió, a halpopuláció vagy a szökőárveszély tekintetében.

Ugyanakkor meglehetősen nehezen indokolható, hogy az EU támogassa az adatgyűjtést, ha egyszer nem ismert, hogy jelenleg milyen jellegű adatgyűjtés folyik, hol tapasztalhatók hiányosságok, és a felhasználóknak mire van szüksége a leginkább. Mutatók vagy hozzáadott értéket képviselő termékek létrehozása sem lenne lehetséges az ezeket a mutatókat felépítő adatok rendezése és feldolgozása nélkül. Az uniós fellépés lehetőségei tehát a következők:

1. **AZ ADATOK RENDEZÉSE** – teljes tengeri medencékkel kapcsolatos, koherens, minőségi szempontból ellenőrzött, biztonságosan felügyelt adatokhoz való hozzáférés érdekében határkölségen.
2. **ADATGYŰJTÉS** – ugyanaz, mint az első opció, de kiegészül a megfigyelési rendszerek és a rögzített vagy mobil eszközök automatikus alkalmazásával, vagy tengerből vett és laboratóriumban elemzett minták segítségével végzett) adatgyűjtés támogatásával.
3. **ALKALMAZÁS** – szintén ugyanaz, mint az első opció, de kiegészül mutatók – adatok segítségével történő – meghatározásával (például a környezetminőség, a parti erózió, a halállományok vagy a szökőárveszély tekintetében).

11 A tengeri környezeti adatszolgáltatási keretszerződés jogi vonatkozásai, FISH/2006/09 – LOT2, Záróbeszámoló – 2008. október.

Az EMODnet célja egy számos alkalmazás számára hasznosítható alapvető infrastruktúra biztosítása. Másrészt az adatok ügyfélközpontú alkalmazási termékekké történő feldolgozásának kereskedelmi és versenytevékenységnek kell lennie, hogy a közigazgatási és magánszervezetek a legjobb forrásokból jussanak adatokhoz, és azokat egy meghatározott célból való felhasználás érdekében ötvözzék és feldolgozzák. A harmadik opció – „alkalmazás” – ezért elvetetésre került.

4.2.2. Melyik a legmegfelelőbb jogi eszköz?

A jogi eszköz kiválasztásában a legfontosabb szempont az uniós és a nemzeti szintű tehervállalás megosztása. Ez megtehető rendelet, irányelv vagy ajánlás formájában.

4.2.3. Hogyan történjék a támogatási rendszer irányítása?

Az adatok felhasználói érdekében az EMODnetnek az európai intézményeket fenntartható hálózattá kellene összekapcsolnia. Mindennemű támogatásnak ezekhez az intézményekhez kellene befolytania azért, hogy az összekapcsolódás létrejöhessen. Noha ennek lebonyolítására majdnem végtelen számú megoldás kínálkozik, nagyjából két lehetőség különböztethető meg:

1. Meghatározott területeken – pl. halászat vagy úrkutatás – az eddigiekhez hasonló szellemben folytatni a munkát, határozott idejű kutatási projektek vagy ad hoc szabályozási rendelkezések révén.
2. A hálózat folyamatainak lebonyolítása érdekében titkárság – egy már létező szervezet vagy egy új testület – létrehozása.

5 | A HATÁSOK VIZSGÁLATA

5.1. Mit tegyen az EU?

5.1.1. Működési költségek

Az első opció, a „rendezés” csökkentené az adatok megtalálásával és elérésével járó munkát. Ahol az adatok költsége problémát jelent, a költségmegtérülés

helyett a határköltség alkalmazása jelentene költségcsökkentést. A második opció, az „adatgyűjtés” esetében kevesebb további megfigyelésre lenne szükség a pontossággal kapcsolatos előírásnak való megfeleléshez.

5.1.2. Verseny

Az első lehetőség, a „rendezés” növelni fogja a versenyt, mivel az adatok gyűjtői ezeknél a szolgáltatásoknál nem lesznek már ugyanolyan kedvezményezett helyzetben, és ez lehetővé fogja tenni az innovatívabb, új szolgáltatások térhódítását. A második lehetőség, az „adatgyűjtés” a verseny szempontjából nem jelent semmilyen számottevő előnyt.

5.1.3. Bizonytalanság

A jobb mérési infrastruktúra csökkenteni fogja az óceánok jövőbeli sorsával kapcsolatos bizonytalanságot. Vagyis a vállalkozások és a közigazgatási szervek nagyobb bizonyossággal tudnak előre tervezni.

A meglévő adatokhoz való jobb hozzáférés szintén csökkenteni fogja a bizonytalanságokat. Ugyanakkor egyértelmű, hogy több adatra van szükség. A második opció, az „adatgyűjtés” tehát többletelőnyökkel fog járni az első opcióhoz, a „rendezéshez” képest. Mivel nehéz egy ismeretlen jövőhöz alkalmazkodni, és mivel a szárazföldi éghajlatot az óceánok szabályozzák, egy jobb tengeri megfigyelési rendszerrel az EU valószínűleg a lehető legeredményesebben járul hozzá ahhoz, hogy segítse Európa éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodását.

5.1.4. Végrehajtási költségek

Az új infrastruktúra működtetése új költségekkel is fog járni, amelyeket a nettó haszonnal kell majd igazolni.

Az első opció – „rendezés” – költségeit az első tíz évben évente 20 millió EUR-ra, azt követően pedig a fenntartás és a frissítés miatt 11 millió EUR-ra becslik. A költség háttérül a tengeri adatok infrastruktúrájának megvalósíthatóságára vonatkozó, közösségi kutatási költségvetésből finanszírozott projektek támogatásának csökkentése szolgálhatna⁽¹²⁾.

1. táblázat: Becslések az európai tengeri megfigyelési és adathálózat éves költségeiről és előnyeiről

HATÁS	Költség vagy haszon	Első opció: az adatfeldolgozás és rendezés támogatása (éves szinten)	Második opció: az adatgyűjtés támogatása (az első lehetőséghez hozzáadódik)
Csökkenő működési költségek	Haszon	300 millió EUR	
Fokozódó verseny	Haszon	60–200 millió EUR	
Csökkenő bizonytalanság	Haszon		220 millió EUR
Megnövekedő végrehajtási költségek	Költség	20 millió EUR ⁽¹³⁾	10–90 millió EUR

A második opció – „adatgyűjtés” – költsége az ambíció mértékétől függ. A nyomkövetési programok sokkal inkább hosszabb távon hoznak hasznot Európának, semmint közvetlen megoldást az érintett tagállamok valamely igénye tekintetében. A folyamatos planktonfigyelő program (Continuous Plankton Recorder), mely egyedülálló megfigyelési tevékenységet végez az atlanti-óceáni plankton ökológiájára és életföldrajzára vonatkozóan, évi 1,8 millió EUR-ba kerül. Évente 3 millió EUR támogatást igényelne az autonóm mérőállomásokon alapuló globális helyszíni megfigyelési rendszer, az Euro-argo európai komponense (évi 8 millió EUR). Más megoldás ennél költségesebb lenne. Az európai multidiszciplináris tengerfenék-megfigyelő állomás (EMSO) létrehozása mintegy 240 millió EUR-ba kerülne, amelyhez hozzáadódik évi 32 millió EUR működési költség. Becslések szerint az EU-tagállamok vizeinek teljes, többsugaras szonárral történő feltérképezése a következő 20 évben megközelítőleg évi 50 millió EUR-ba kerülne. A második opció az első opciónál tehát évi 10–90 millió EUR-val kerülne többre.

A lehetőségek közötti választást illető végső döntés meghozatala előtt még több információra van szükség. A Bizottság javaslatot tesz egy új tengerpolitikai pénzügyi eszközre, amelyből évi 7,5 millió EUR-t a 2011–2013 közötti időszakban a tengerrel kapcsolatos ismeretekre különítenének el. Ez nemcsak a tájékozottabb döntéshez biztosít alapot, hanem már önmagában is hozzá fog járulni a tengerrel kapcsolatos ismeretekkel összefüggő kezdeményezés célkitűzéseinek megvalósulásához.

5.1.5. Szubszidiaritás

Ahogy arra már a 2. pontban utaltunk, a kérdés transznacionális természete határozottan igazolja az uniós szintű fellépést. Ez mindenképpen igaz az első opcióra, a „rendezésre”.

A második opció, az „adatgyűjtés” esetében a kérdés ennél összetettebb. Az uniós támogatásnak nem szabad visszafognia a tagállamokban az adatgyűjtésre vonatkozó erkölcsi vagy jogszabályi kötelezettségek betartását. Vannak ugyanakkor precedensek. Az EU a halászati adatok gyűjtését már most is mintegy 40 millió EUR-val, a műholdas adatok gyűjtését pedig átlagosan évi 44 millió EUR-val⁽¹⁴⁾ támogatja.

A szubszidiaritás kérdése akkor merül fel a legerőteljesebben, amikor a tagállamok vizein kívül kell további nyomon követést folytatni, bár ez nem szükséges feltétel. A tengeri megfigyelések nem csak azoknak a tagállamoknak hasznosak, amelyeknek a vizein a megfigyelést végzik.

5.1.6. Arányosság

Az uniós fellépés mindkét esetben értéket (a jelenlegi tagállami kiadások 2–5%-át) adna hozzá ahhoz, amit a tagállamok a kiegészítő forrásokkal már most erre a célra költenek. Ezek a források lehetővé tennék a tagállamok számára, hogy a célkitűzéseiket hatékonyabban értsék el, és ezáltal azokkal arányban állnának. Az összegyűjtött, de fel nem használt adatok elvesztegetett lehetőséget jelentenek.

13 Az EMODnetet létrehozó tízéves programot feltételezve, amely a jelenlegi ur-EMODnetnél tízszer finomabb felbontású adatokkal szolgálna.

14 A GMES keretében és azt feltételezve, hogy tenger- és óceánmegfigyelésre mintegy 40% jut (a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság magánközleménye).

5.2. Melyik a megfelelő jogi eszköz?

A hálózat intézményei megfelelő szerepeinek meghatározásához először a kötelező szerepek meghatározására lesz szükség. Az ajánlások és a vélemények ennél fogva nem megfelelőek. Az irányelvek által előírt átültetés a nemzeti jogba nagyobb adminisztratív teherrel járhat, mint a rendeletek esetében. Az európai szinten a kiadási programok vagy a hivatalok részvételének meghatározását lehetővé tevő intézkedésekhez rendeletre van szükség.

5.3. Hogyan történjék a támogatás irányítása?

Ha az eddigiek szerint folytatjuk tovább, annak a megoldandó problémákra nyilvánvalóan semmilyen hatása nem lesz.

A nyilvános konzultáció során számos olyan szervezet neve felmerült, amely helyet tudna biztosítani a titkárságnak, de egyik sem lett befutó. A legmegfelelőbb megoldás megtalálásához ezért ajánlati felhívás kiírása lenne a legalkalmasabb módszer.

6 | NYOMON KÖVETÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

Alapul véve a mennyiségi mutatók szükségességének elvét, illetve azt, hogy e mutatók kiválasztása nem lehetetlenítheti el az adatgyűjtést, az alábbiakat javasoljuk.

Forrásmutatók

A hálózat működtetéséhez szükséges források a következőképpen tagolhatók:

- a Bizottság munkatársainak költségei;
- a titkárság költségei;
- az adatok rendezéséhez és feldolgozásához szükséges források.

Eredménymutatók

- Az európai megfigyelési törekvésekről alkotott teljes képre vonatkozó, hozzáférhető paraméterek száma.
- A tengeri medencék összességére vonatkozó, letöltés céljára hozzáférhetővé tett paraméterek száma.

Hatásmutatók

(A működési hatékonyság javulásának mérése céljából).

- Az adatokhoz az EMODneten keresztül hozzájutó magánvállalatok száma.
- Az adatokhoz az EMODneten keresztül hozzájutó közintézmények száma.
- Az európai szerzők által a *Nature* és a *Science* magazinokban a tengerkutató témájában megjelentetett tanulmányok száma.

(A megnövekedett verseny mérése céljából) a tengeri adatokat igénylő bizottsági szolgáltatói szerződések ajánlattevőinek átlagos száma.

(A bizonytalanság mérséklődésének mérése céljából) az Egyesült Királyságban és Hollandiában a tengervédelmi stratégiák értékeléseiben használt tengerszint-emelkedési értékek skálája 50 évre előre tekintve.

A tengeri megfigyelés és adathálózat szakértői munkacsoportja továbbra is tájékoztatja a Bizottságot az EMODnet hatékonyságáról, illetve rámutat minden olyan hiányosságra, amelyre megoldást kell találni.

Európai Bizottság

A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020 – Tengermegfigyelés és tengeriadat-kezelés az intelligens és fenntartható növekedés szolgálatában

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala

2010 — 24 oldal — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-16455-2

doi:10.2771/60474

HOGYAN JUTHAT HOZZÁ AZ EURÓPAI UNIÓ KIADVÁNYAIHOZ?

Ingyenes kiadványok:

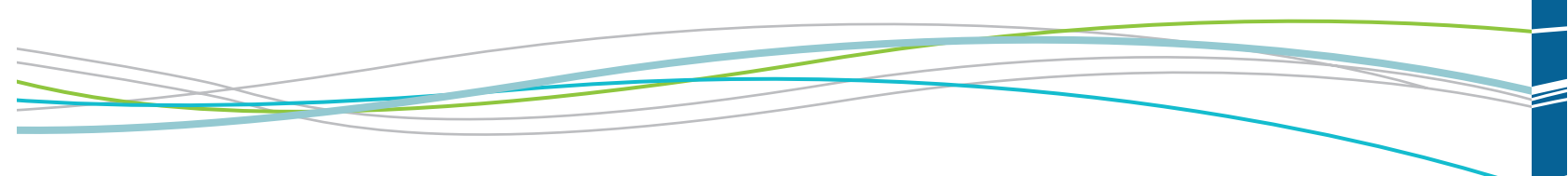
- az EU-könyvesbolton (EU Bookshop) keresztül (<http://bookshop.europa.eu>);
- az Európai Unió képviselőin és küldöttségein keresztül.
A képviselők és küldöttségek elérhetőségeiről a <http://ec.europa.eu> weboldalon tájékozódhat, illetve a +352 2929-42758 faxszámon érdeklődhet.

Megvásárolható kiadványok:

- az EU-könyvesbolton keresztül (<http://bookshop.europa.eu>).

Előfizetéses kiadványok (az Európai Unió Hivatalos Lapjának sorozatait, az Európai Bírósági Határozatok Tára stb.):

- az Európai Unió Kiadóhivatalának forgalmazó partnerein keresztül (http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm).



Kiadóhivatal

ISBN 978-92-79-16455-2



9 789279 164552

